

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského vychování.

»Kdo Mne následuje, nebloudí ve tmách, praví Pán.
Tom. Kemp. I. 1.

O četbě mládeže.

Dle „Christl. Schul- u. Elt. Zeit.“ von Leopold Remer podává *Jos. Al. O.*

Žijeme v době, kdy četba stává se takřka druhou přirozeností. A toto znamení naší nervosní doby je opravdu povážlivé; ne proto a tím, že by četba a sečtelost byly něco špatného, nedůstojného, nýbrž proto je velmi povážlivé, že hltavost přímo a horečná, chorobná touha přečísti vše, co přijde pod ruku, bylo a je zvláště dnes příčinou nemoci mnohých lidí; proto, že za našich dnů tak mnoho se píše a tiskne, že tak rádo se všemu vytištěnému věří, proto jen, že je to vytištěno a zřídka se uváží, že se tiskne i nepravda, lež! Neříká nadarmo lid náš: „Ten lže jako když tiskne!“

Čtení a sečtelost samy o sobě byly by něčím chvalitebným, kdyby se jen vše dalo způsobem řádným. Velikou obtíží je poznati, co mám čísti? Knihkupectví jest dnes takřka zaplaveno každé všemi možnými a nemožnými výplody. Jen o to běží, co mám čísti? Co mám dáti dětem k četbě? Musíme doznati, že knihkupcům velmi málo na tom záleží, co a komu prodávají, tím méně aby před špatnou četbou varovali. Zvláště málo se věnuje řádné péče četbě dítek, ač jest tak důležitým činitelem ve výchově. Vždyť tu četba v útlém, něžném srdci dětském tak mocně působí, dává mu určitý směr a zanechává stopy po celý život. Proto třeba dáti našim dobrým, českým srdcím mateřským, na nichž, jak praví Sv. Čech „neštěstí a vina dřímá“, několik praktických pokynů.

1. Neobjednávej knihy, kterou odporučuje nějaký časopis pochybný, nebo blouznivá jiná reklama, nýbrž zkoumej sama a vybírej! Nedbej slov v seznamu knih, nemůžeš-li spolehnouti sama na sebe! Ani tehdy, když nalézáš rozdělení: Díla pro hochy od 10—12 let, četba pro dívky od 12—14 let atd. Která paedagogická autorita ručí ti za to svým jménem? Nedbej pověstných, zlomyslných výkřiků jako: Světoznámé! Nejvyšší pověstné! Sensační! Nežádej také knihkupectví — jak bohužel mnozí činí — ku př. „knížku na čtení pro 9letého hochy“; na knihkupce v tak důležité věci nemůžeš spoléhati. Jsi-li na rozpacích, obrať se na zkušené osoby, které blaho budoucí generace skutečně mají na paměti. Chce-li se zajisté někdo dovědět o Kristu, netáže se Annáše ani Kaifáše.

2. Nedej se nikdy klamati vnější úpravou, krásnou barvou a tiskem knihy, abys tím způsobila dítěti radost. Nejkrásnější houby jsou nejvíce jedovaté! Chybí-li knize pravý obsah, tu často hledí

se zevnějškem nahraditi, zakryti to, čeho se uvnitř nedostává. Takové knihy podobají se broukům, jichž hřbet leskne se, hraje v nejkrásnějších barvách; odstraníš-li však tuto krásnou pokrývku — cítíš zápach. Takové knihy podobají se hrobům s krásnými pomníky. Tolik lesku zevně a pod pomníkem — mrtvola hnijící . . .

Dbej řádné četby dítek!

3. Nedávej dítěti knihy, již jsi sama nepročetla — ne však přelétla, přelistovala! Neříkej: „Takové povídky jsou pro mne příliš nudné!“ Překonej se a zkoumej četbu dítek! Knihy jsou přátelé! Jsou však přátelé dobří a špatní. Která matka dovolí dítěti obcovati ve špatné, zkažené společnosti, která dá dítěti svému špatného — přítele (je-li přítelem vůbec!)? Dobrá matka — nikdy! Každý by ji nazval za takovou netečnost matkou krkavčí, kdyby vydala dítě své na pospas komukoliv. „Řekni mi s kým obcuješ, a já ti povím, jaký jsi!“ platí i o četbě. Napřed tedy knihu pročisti „zda také obsahem je krásná“ jest pokynem, jež by zvláště učitelé si měli vzít k srdci; vždyť konečně jich vlastní krev, dítky téhož národa sedí ve školních lavicích.

Dbej řádné četby dítek!

4. Zkoumáš-li četbu dítek, neřď se vlastním cítěním a myšlénkami, nýbrž vžij se do oné něžné útlé duše dítěte, jež podobá se křišťalové hladině vodní, již zakalí nejmenší pohyb, nepatrná na pohled věc, a měj stále na mysli, že srdce dítěte ke všemu snadno se přikloní a v ohledu mravním, že je velice vynalézavým. Dítě si vysvětluje knihu dle svého názoru a zarazí je věci, o nichž ty nemáš ani ponětí. Duše dítěte podobá se závoji tak jemnému, jenž se při nepatrném doteku trhá, podobá se růži, jež opadáva, jakmile po ní sáhneš. Tedy:

Dbej četby dítek!

5. Při volbě knihy přihlížej k letoře dítěte. Dítěti melancholickému nikdy nedávej knihy takového obsahu, jež by melanchonii jeho stupňovala. Nezamýšlej však také nikdy letory dítěte zničiti, dávši ku př. dítěti flegmatickému četbu velkého ducha, příliš povznášející, ježto při tak náhlých pokusech cíle nedosáhneme. Zdravá paedagogika dbá při četbě vždy temperamentu, aby řádně se vyvínoval a nepřecházel v extrém, nikdy však nemyslí, že přirozenost dítěte tak lze s něho svléci jako jeho šat. „Naturam expellas furor, tamen usque recurret!“ —

Dbej četby dítek — dbej co komu!

6. Přihlížej k budoucím poměrům dítěte, ke stavu a povolání, jakmile se počíná jeviti. V tom ohledu se tak často chybje. Čtou se po nejvíce knihy nejméně přiměřené a důsledky se ovšem záhy dostavují. Dívka v továrně pracující, kterou četba zavedla v jiné světy, odtrhuje si potřebnou potravu od úst, aby v neděli mohla se ukázati v oděvu jako — baronka! — Zvrácená četba zavinila, že služka dbá přepycku v oděvu více, než paní; zkrátka zvrácená četba, jež nedbá životních poměrů, odnímá názor pravý na svět bídný, jakým skutečně jest, strpčuje skutečnost a konání povinností a činů nespokojeným s vlastním postavením. Jak mnoho by se změnilo, kdyby při volbě četby dbalo se vždy věku, pohlaví, požadavků a poměrů života budoucího; neměli bychom ani polovici oněch blouznivců povrchních, ani třetinu nespokojenců, jimž život je nanejvýš obtížný, neměli bychom hypochondrů. Jak mnoho touží dosíci takové výše spokojenosti a štěstí, by vůbec ani nevěděl o strastech a bídě života lidského; ano žijí lidé, již se domnívají, že taková spokojenost a štěstí skutečně jest!

Varuj dítek svých četby, jež se pohybuje v přehnaných sférách, jež tím vábněji a důkladněji se popisují, čím méně možno je poznati. Dbej četby dětí!

7. Rozumný člověk táže se při všem svém jednání proč. Proč má dítě čísti a proč právě tuto knihu čísti? Kdyby se tak každá matka tázala, kdyby knihu přečetla, byly by dívky ušetřeny od četby namnoze úplně bezvýznamné ne-li škodlivé! A má-li matka před očima při tomto proč stále cíl dítěte přirozený i nadpřirozený, mizí celá řada zásad, jež řádnými zásadami nejsou, mizí množství důvodů četby. Jedni čtou ze zvědavosti, druzí, aby jim ušel čas, jiní pro zábavu. Čísti ze zvědavosti nevede k ničemu dobrému. Vše musí míti rozumný důvod. Kdo čte pouze ze zvědavosti, záhy čte bez rozvahy, bez míru a cíle — upadá v náruživost a vášeň. — A je „zabíjení času“ dostatečným, či vůbec důvodem k četbě? Ovšem četba je lepší než zahálka. Ale velice často lze nazvat četbu z tohoto důvodu — zahálkou. — Konečně, co se týče četby pro zábavu a osvěžení, táži se, zda je u dítěte pravým osvěžením seděti hodinu u knihy? — Málo je skutečně těch, kteří dbají pravého účelu četby. Kromě ukojení zvědavosti, kromě četby k maření času atd. jež nejsou účelem četby, máme čísti, abychom se vzdělávali, bychom se důkladněji vzdělali; naše mládež má čísti, by obohatila rozum vědomostmi, by vychovala, vypěstila vůli, by zdravý úsudek dovedla si učiniti a názor na svět, především však by zušlechtila srdce a smýšlení i citění povznesla. — V mladých srdcích dřímají idealy. Buditi a živiti, síliti je, to jest vznešeným a velikým úkolem četby! Mladé srdéčko je nadšeno, když slyší a čte o velikých činech, věhlasných mužích, ideálních cílech, plane touhou vykonati něco velikého! Je na zemi něco většího, krásnějšího, lepšího než povznést se k ideální výši patronů mládeže sv. Aloisa, sv. Stanislava Kostky? Když výše té nedosáhneme — zajisté není lze dosíci idealů — nemáme aspoň ustati ve snaze býti podobnými! Četba životopisů svatých je nejlepším prostředkem k šlechetné, dobré výchově mládeže! Jak daleko níže jsou ony výplody naší doby, jež se vychvalují jako nejlepší četba pro dívky, jež však zanechávají hlavu prázdnou (nebo plnou — špatností), vůli slabou, srdce pusté! Nepřenášíme ovšem tohoto úsudku na všechny knihy; jsou také dobré knihy pro dívky, třeba jen uměti vyhledati!

Dbej četby dítek!

Co a proč nestačí! Veliký ba největší význam má jak! Jak má mé dítě čísti? Otázka ta není tak jasnou, jak by se zdálo. Čísti jest umění, a třeba se mu naučiti. Jest mnoho těch, kteří čtou bez ustání, vše pohltní najednou až tváře zčervenají. Tak děje se hlavně u těch, kteří čtou s přepjatou fantasií a při podobném díle. Kdo takto čte, udělal by lépe, kdyby vůbec nečetl! Užítku nemá vůbec z četby takové, škodu však velikou. Mnozí vynechávají úvod, přeběhnou celé strany; právě to, co vynechali, může prospěti k pochopení celku. Takové skoky v myšlení, takové povrchní čtení jest pro řádné uvažování, pro vzdělání jasného pojmu škodlivé.

Právě tak je škodlivé čísti v zapovězený čas; někdo čte a nechte přece, čte s úzkostí a bází. by nebyl přistižen. Co kdo činí, má cele činiti; čte-li někdo něco, má se jedině tím obírat. Neděje-li se tak, záhy se jeví následky na obzoru chování se dítěte. Rozptýlená pozornost, bezmyšlenkovité jednání atd. Nikdy nenechávej dítě čísti ve

voze železničním, při jídle anebo v posteli. Z takové četby nic dobrého nemá.

9. Vštěp si v srdce základní pravidlo: „Multum, non multa!„ Mnoho, ale ne mnohé! Kdo jednu knihu dobře přečetl, má větší užitek, než ten, jenž sto knih pouze jak říkáme přelistoval. Proto pravil kdosi: „Lectorem unius libri timeo.“ Mám úctu před tím, kdo přečetl jedinou knihu t. j. s rozvahou. Kdo mnoho pokrmů zároveň pojídá, kazí si žaludek a špatně tráví. Právě tak je tomu v ohledu duševním: je-li duch náš přetížen četbou, slábně. Kniha jest jako tvrz, které čtenář jako vojevůdce se má zmocniti. Jak nerozumně jednal by vůdce, kdyby touže moci, jež právě dostačí k dobytí jedné tvrze, chtěl ještě zároveň šesti jiných se zmocniti. Rozptýlil by síly své a nedobyl by ani jediné tvrze. Nedovol tedy nikdy svému dítěti, aby jako motýl přelétalo s jedné květiny na druhou, aby všude jen něco počalo. Předně skorčiti jedno — pak teprve začítí druhé; to nutně náleží ke vzdělání, upevnění dobrého charakteru. Mnohé vědomosti beztoho školním vyučováním a školními knihovnami se zjednávají, ač bez cíle a účelu; jest tedy zbytečno i doma o ně pečovati. Člověk je animal rationale, tvor rozumný, myslící. Povrchních polovzdělanců je již dosti, ti se nemusejí nyní vychovávatí. Obsáhlé, nezáživné dílo dusí sílu mysli, překáží hlubší, dokonalé práci. Proto pryč s obsáhlou pestrostí!

Množství toto tlumí v dítěti dětskou mysl, vede k předčasné, nezdravé vyspělosti v myšlení a úsudcích. Dítě přesycené takřka vědomostmi různých oborů považuje se za učence světa ve svém nejasném pojmání, přerůstá rodičům a učitelům svým přes hlavu, ve společnosti, nejsouc pamětlivo svého věku, jedná jako dospělý, chce se účastniti všech záhad, a běda, urazí-li kdo jeho majestátnost tím, že jeho úsudku nedbá! Tak se musí státí. V Americe, kde toto vášnivé čtení dosáhlo vrcholu, táže se časopis: „Není již skutečně děti?“ „A se všech stran“, čteme, „slyšeti: Není již děti! Mluví, a co horší je, myslí a cítí již jako dospělí. V New-Yorku časopis „Tribüne“ poukazuje na to, jak v mnohých rodinách poměr mezi dětmi a rodiči je čím dále, tím nepřírozenější, jak „usoplená“ mládež vládne a (old folks“) starým lidem v domácnosti je vykázáno místo podřízené.

Ve škole sedí šestiletý Gus a vedle sedmiletá Carrie: „Gus, vy nejste elegantní“, praví slečna Carrie úctyplná, „tak krásné dámě, jako já jsem, neukazuje elegantní pán záda!“

„Pshaw“, praví Gus, „dou't put on airs!“ (Nemyslete si tolik o sobě!) — „Sey Emily“, praví osmiletá Klára, viděla jsi již, co si Mrs. Fiddlestick (učitelka) dnes zase oblekla divokého? Červeň, zeleň — neuvěřitelné, jako v krabici malířově. It is awful! (To je hrozné!)“ „By the way, Clara, máš svého starého ještě „Beau“ z X školy?“ „No Sire“, odpověděla oslovená uštěpačně, „nechci ho již. Jeho Ma dala mu dělati pantalonky, jež sahají jen po kolena a vypadá v nich jako čtyřleté dítě. Má v zadu knoflíky. It's a real shame (to je škoda)!“ „These old foggies have such queer notions (ti staří blázni mají tak zvrácené pojmy)!“

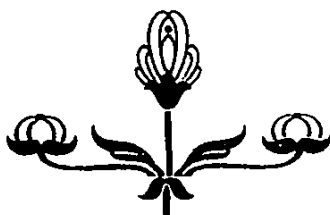
Po takové řeči zahloubaly se dítky do své knihy A-B-C a učily se násobilce 1 × 1.

Ba netřeba nám ani do Ameriky choditi, abychom tak „chytré“ dítky našli; zůstaňme jen v okolí blízkém. Nedlouho je tomu, co německá pěstitelka veršů, uvažujíc právě o tomto „starém mládí“ či „mladém stáří“ naší „genialní“ generace napsala:

Tak ráda jsem vždy měla
v celém žití děti;
je ruka Boží skvělá
požehnáním světi.
Dnes, ještě mnohem více!
Však trpce svědčí city:
Ach! Dnešní dětské líce
v těch není mládí svit!
Pro vše hojně rady
odvetu dají hned,
jak řečí starce sady
bohat jich mluvy sled.
Umění, zdoby plný
v jednání přepych vryt,
způsobů velkých vlny,
v těch není mládí svit!
Pozlátka matné stíny
setřely dětský pel,
ba, vichr času v jiný
svět s štěstím zaletěl.
Ach, slastí v době naší
u dětí není zřít' . . .
Dnes není dítek, braši,
v těch není mládí svit!

Kde hry jsou mládí milé,
nevinná radost z nich?
Na hrob jich dnešní chvíle
vzpomínek padá snih!
Šat dítek příliš drahý
jim náhradou má být?
Viz pýchy smělé tahy!
V těch není mládí svit!
Hůl hoši musí míti,
jak hrdý jejich smích.
V kazajkách dívky zřítí,
jak krouží kolem nich!
Ozdoby jen šatu,
ty musí všichni mít,
žel, zříš mladost svátu,
v těch není mládí svit!
Syn Boží kdyby, dítky,
jak jednou zřít vás chtěl,
jen slova trpké výtky:
„To nejsou“ by k vám zněl!
Ba neměl rád by vás tak
a nechtěl s vámi být,
„Jsou mali sice, avšak
v těch není mládí svit!“

Kdo přispívá něčím k tomu, aby zachránil u dětí našich pravé dětské smýšlení a cit, ten více činí pro blaho lidstva, než kdo staví Eifelovu věž nebo dospěje k severní točně. Předčasná dospělost dětí je zaviněna celou řadou příčin jiných; tolik však je jisto, že může býti značně omezena, věnuje-li se četbě dítek náležitá péče a pozornost. (Příště konec.)

Výsledky práce druhého mezinárodního sjezdu kreslířského v Bernu.

Sděluje člen sjezdu *J. M. Kadlčák.*

Ze zpráv již uveřejněných poznali milí čtenáři těchto listů, že na mezinárodním sjezdě kreslířském pracováno účelně a vydatně. Sjezd kreslířský nebyl sjezdem zábavy a odpočinku, nýbrž úmorná práce tam konána vysilující za tím účelem, aby v celém vzdělaném světě kreslení zaujalo příslušné jemu místo ve škole i veřejném životě, v průmyslu i umění, ve výchově soukromé i veřejné, ale též aby učba uspořádala se všude tak, by umožňovala a zaručovala výsledky žádoucí. Soubor všech těch přečetných přednášek, rokování a jednání, ba řekněme přímo všech těch myšlenek, zkušeností a dovedností slovem i obrazem na sjezdě tlumočených snešen je

v přijatých resolucích, jež českému učitelstvu a naší veřejnosti v plném znění předkládáme za tím účelem, aby hnutí opravné správně se pojímalo a kreslení též v našich vlastech se uplatnilo tak, jak uplatňuje se v nejpokročilejších zemích západních.

Mezinárodní sjezd kreslířský zabýval se v první řadě otázkou, jakou cenu a význam vychovatelský má kreslení. A po důkladném, všestranném uvažování schválil tyto zásady: Uznáváje velkou cenu vychovatelskou, již kreslení upříti nelze, doporučuje aby:

1. Kreslení bylo pro veškeré žactvo předmětem závazným a na všech školách a ústavech mezi hlavní předměty zařaděno. Kreslení budiž na všech stupních všech škol vyučováno.

2. Jako prostředek znázorňující budiž kreslení ve všech předmětech náležitě pěstováno a vhodně užíváno.

3. Učba kreslení řízena budiž dle zákonů přirozeného rozvoje dítěte. Žák má býti uzpůsoben, aby pocity a myšlenky samostatně dovedl kreslením znázorniti a proto k samostatnému pojímání a podávání směřovati má veškerá učba kreslení.

4. Přijetí do škol odborných a technik budiž podmíněno přijímací zkouškou z kreslení.

5. Učirna má svým zařízením, výzdobou, okrasami atd. požadavkům umělecké výchovy odpovídati.

6. Výchova umělecká budiž na všech stupních škol a ve všech vrstvách lidu pěstována.

Takovéž stanoveny hlavní požadavky všeobecné. Pokud se týká jednotlivých škol a stupní, schváleny sjezdem požadavky následující:

I. Kreslení v opatrovnách a školkách.

1. Kreslení sloučeno se stavebnictvím, skládáním a vzorkováním, je v dětské záhradce, opatrovni, školce důležitým prostředkem vychovatelským.

2. Jest úkolem spolků a družstev, o tyto ústavy pečujících, aby osvědčené, všeobecně uznané zásady vychovatelské v dětských zahrádkách uplatněné, šířily tak, aby veškerí vychovatelé a vychovatelky dětí mladších než 10 let obeznámeni byli s náležitými prostředky, jimiž lze účelně děti těchto stupňů zaměstnávat.

II. Kreslení ve škole primární č. obecné.

1. Kreslením budiž žák uschopněn přírodu i věci a jevy přírodní i všechno což se děje kolem něho podle tvarů a barev pozorovati a pozorované prostě a jasně kreslířsky podati, znázorniti.

2. Kreslení z paměti je základem a na všech stupních organickou součástí učby kreslířské.

III. Kreslení ve škole střední.

1. Pro kreslení na školách středních a vyšších vůbec tytéž zásady základní platí jako ve škole obecné a měšťanské, jenom že se žádá prohloubení uměleckého pojímání.

2. Spojení modelování a ručních prací s kreslením budiž na všech stupních podporováno. Výsledky do tohoto oboru zasahujících pokusů předloží se příštímu sjezdu.

IV. Kreslení na školách vysokých.

1. Na vysokých školách budtež zřízeny účelné kursy kreslířské.
2. V předmětech, jímž kreslení může sloužiti k výkladům a znázorňování, je při zkouškách bráti ohled na kreslířskou způsobilost.

V. Vzdělání učitelů kreslení.

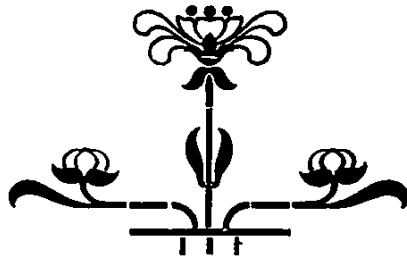
1. Výsledek a úspěch vyučování v kreslení a všeliká výchova umělecká na všech stupních odvislou je od dovednosti kreslířské, t. j. umělecké vyspělosti učitele. Proto kreslířskému vzdělání učitelů škol národních dlužno věnovati největší pozornost.

2. Na středních a vyšších školách, zejména pak na ústavech pro vzdělání učitelů kreslení vyučovati má učitel odborný, po stránce duševně umělecké i vychovatelské náležitě vzdělaný odborník.

3. Příštímú sjezdu má se o výsledcích všech kroků za účelem provedení požadavků 1. a 2. učiněných podati zprávu.

Toť v hlavních rysech soubor požadavků, na nichž usnesla se I. sekce mezinárodního sjezdu kreslířského počátkem srpna 1904 v Bernu konaného.

Je pravdě podobno, že ve smyslu těchto usnešení příště i u nás vyučování kreslení a všechno což s tím souvisí bude uspořádáno, tudíž je účelno, abychom k nim již nyní přihlíželi a dle nich se přispůsobovali pokroku neodkladnému a zdravému. (Příště dále).

O české přehlásce.

Jakou cenu má česká přehláska.

Rozebírá V. Srba.

Pokračování.

II. Přehláska germánská.

B) a — e.

Ve slovančině byla kdysi přehláska té nadepsané naprosto opáčná. Přišli totiž slovanské zástupníci za přeslovanské ê (= â, lit. ê) státi za podnebnými hláskami j, č, š, ž, přehlasovala v a; i čeština má podnes několik této slovanské přehlásky pamětníky: čas a čáka (koř. kê —), žába (z geb- nebo žeb-), pišfala (česká zkomolenina za moravské piščala), žížala, pak v časoslově tvary „zaštaralé“ držán, a v rodných odtud jmenech Udržal, Doležal, Obdržálek. Sem patří též ve všech rodinách na Moravě a jistě i v Čechách mluvená forma ro(ž)žal a ro(z)žatá (lampa, svíčka); že toto rodinné, ustavičným užíváním poněkud otřelé slovo (vzpomeň na

„puč mi pětku“ z požič) povstalo z roz + ž[_r]žal a to z roz + ž [e] gěl, dle III. třídy utvořeného (jako t[_r]lel, držel lit. diržti) z žeg lit. žagti (versengen, versehen) dosvědčuje zeslabený tvar ro(z)žitá (lampa). L. Geitler již ve Fon. § 78. poznamenal, že se slovanské ž, ať už hledí k é nebo ai nebo en, zeslabuje v krátké i. Tento § gramatikářům českým tuze nevoní, neboť udělali jednou hlavním pravopisným pravidlem, že všechna česká dlouhá i dlužno zkracovati v ě. Natíratí — natěrač, posbírati — paběrky. Tady ta régula štymuje. Ale umíratí — uměraček? nádívati — náděvka? Oha, prr. Celý svět mluví: umíraček, nádívka, ba na Moravě i natírač a svírák. Z toho jde poučení, že Geitler a mluvící lid má pravdu, a že omezená učenost si jednou šlápla na rozum. Hláska ě jest východiskem, a nikoli spisovné dlouhé í; ě někdy se dlouží v í, a někdy se zeslabuje v krátké i. Tak i ve tvaru rozžitá.

Tolik tedy o slovanské přehlásce v samohláskové a-řadě. Česká přehláska, ale zní načisto protichůdně: a přehlasuje v e, a to nejen postupně nýbrž i zpětně. Čeština dále přehlásku tuto provádí beze vší příčiny slovanskými mluvidly podmíněné. Čeština přehlasuje zkrátka řečeno z pouhé nenávisti proti slovanské hlásce a, jen proto, že národ se kterým Češi žili v ustavičném stýkání, taktéž vzal v nenávist zděděná a a přeměňoval je jak postupně tak zpětně v ä a e. Přehláska a v e jest úplně germánského původu, a čemuž se je nejvíc divit, zpětná přehláska a v e nakazila i Moravské nářečí. Kde slyšíš: zavolaj, snášati tam stojíš buď na hranici Uherského Slovenska nebo na hranici Slezského Polska. Moravská řeč od zadního nářečí českého hlavně tím se liší, že nepřijala náказы postupné přehlásky a v e.

Čechové západní, a s nimi i řeč spisovná, tuto jazykovou poruchu přijali se vším činem. Předstírání gramatikářů, že prý to způsobily měkké souhlásky, jest jenom planá výkruta. Když umějí vysloviti ja-lovíčka mohli by také vysloviti moravské z obyče-ja, když mohou vysloviti ea-viky proč ne moravské děvči-ca, když žalost proč ne mor. mu-ža! Chuderky souhlásky c j č ž atd. sou úplně nevinny. Ale za to přelíbezně znělo Čechům v uši německé me- a mä-kání, a proto honem to zavedli, kde jen bylo možno, a získali tím ještě jednu krásu světa, kterou se žádná jiná slovanská řeč nemůže pochlubit, ač-li o to stojí. Dovedou včil bezbarvé, kerndajč e záslovní tak odhazovat, jako jejich učitelové, nejen v mluvě, ale i v písmě. Známo, že Němec může říkat ich fragdich (čti ich fraktych) místo ich fräge dich, ich hats schon (čti ich hats šon) místo ich häbe es schon, může říkat die Zieg (čti dy cík) za di Ziege, die Birn za Birne, die Hüt (klobouky) za die Hüte atd. Nemlich tak mluví Češi a smíme po nich psát: tíž místo tíže, blíž místo bliže, líp místo lépe, stráž m. stráže, hráz místo hráze (moravsky jenom hráza), klec (moravsky jenom kleca); staří Čechové už i prubovali říkat mož místo může, za to jejich učeliví synáčkové říkají už ostro: volaj, činěj, počkaj, mluvěj, začěž na Moravě slyšíš ještě veskrz po slovansky nezkomoleně: volajou, činijou, počkajou, mluvijou (ba na Valašsku, tedy „východním nářečím“ i: činía, uluvia)! Jen člověk, který se po celý život vrtil v mrtvých lejstrách a jak živ neslyšel slovansky mluvit, ten může míti nad touto jazykovou pohromou radost, a „východní nářečí“ odkopovat stereotypním hrdopyšstvím „spisovná jich tvary“ nedopouští. Na Ludwiguův „lautgesetz“ tu nelze se odvolávat. Je pravda, živi jazykové usilují, aby mluvidlům ulevili práci, odhazují, čeho na zřetelnost není nevyhnutelně třeba. Avšak odhazování přípon ženského rodu není v duchu slovanského jazyka. Jeť nářečí Moravské živým nářečím národa českoslovanského, a co vidíme (vlastně slyšíme)? Pravý opak toho, čeho

Češi natropili. Máme myša, veža, pšenica, bližejc, radějác, tedy nadstavování tvarů a žádné zkracování.

Jak se Češi už úplně v tom, co se jmenuje jazykový cit (Sprachgefühl) odslovanili, o tom drastický doklad má každý vzdělaný Čechoslovan před očima. Jen třeba otevřít Pravidla pravopisná, Přehlednuté vydání větší z r. 1903 str. 30. Paragraf 42. mohl jedním trhnutím péra přivodit západočeské novotvary Mára (ženský) a Váňa (mužský) do shody se skloňováním slovanským, jaké lid na Moravě skutečně užívá. Ale ne. To musí býti genetiv i protože u tvrdých vzorů je — y, to musí býti ženský dativ e protože u tvrdých je ě!

Takového něco napsat, natisknout, mládeži vědy chtivé vecpat do ruky, jest hanebnost, žádný omyl. Na jedné straně fňukat o každinké j, ň, ř, c, z, s měkké, a na druhé tu máš; protože je Háty tož musí býti i Máry! Tisícleté živé pravidlo pro mluvidla slovanská, říkat v genetivu tvrdých ženských jmen y a v genetivu měkkých e (ě = en) to jedna jediná hlava se opováží suspendovat, a nápad jedné jedinké hlavy a chvilkového rozmaru má nabýti platnosti pro osmimilionový národ! Národe českoslovanský; drahá mateřštino! Když si Tvoji vyvolení synové dovolují takového něco psát a za učenost vyhlašovat, pak běda s Tebou.

Správa školy.

Konec.

Nástin životopisný.

Podepsaný narodil se 19. března 1878 ve Zlině na Moravě, kdež otec byl panským zahradníkem. Navštěvovav tamější 6třídní školu vstoupil na reálku v Prostějově, kdež pobyl 4 roky. Dne 15. září 1893 vstoupil do c. k. učitelského ústavu v Kroměříži, kdež získal vysvědčení dospělosti dne 28. července 1897 a byl dne 1. září ustanoven podučitelem v Bojanově na obecné škole trojtřídní, kdež vyučoval do 1. prosince 1899.

Dne 1. prosince 1899 byl přesazen za podučitele na pětitřídní obecnou školu v Holanech, kdež dosud vyučuje.

V listopadě r. 1900 obdržel vysvědčení způsobilosti učitelské pro obecné školy české od c. k. zkušební komise v Kroměříži.

V letním období r. 1901 účastnil se universitní extense pro učitele v Brně pořádané, jakož i cvičebního kursu komerciálního tamtéž r. 1902 pořádaného, a získal vysvědčení způsobilosti pro pokr. školy průmyslové.

V N. . . . dne

N. N.

Kolek I K. Slavná c. k. okr. školní rado!

V úctě podepsaný žádá o dovolenou na pět dní, a sice od 1. do 6. března t. r. za tím účelem, aby mohl uspořádati rodinné záležitosti následkem úmrtí otce povstalé.

V N . . . , dne 28. února 1904.

Rubrum.

N. N., správce školy.

Výkaz spisů ku přípravě použitých.

Paedagogika :

Lindner: Všeobecné vychovatelství atd.

Český jazyk :

Gramatika českého jazyka od . . .

Dějiny literatury od . . .

Metrika a poetika od . . .

Methodika české řeči od . . .

Četba :

Hálek, Čelakovský, Jablonský, Svatopluk Čech, Vrchlický, Březina,
Bouška.

Dějepis :

Všeobecné dějiny od . . .

Vlastivěda od . . .

Dějiny národa českého od . . .

Zeměpis :

Matematický a fysický zeměpis od . . .

Politický zeměpis od . . .

Kolek 1 K. Slavná c. k. okresní školní rado!

V účtě podepsaný učitel na obecné škole v N. . . žádá o udělení dovolené na dobu od 1. července do 1. srpna 1905 a žádost svou podporuje těmito důvody :

A Žadatel byl delší čas povážlivě churav, a sice trpěl bronchiálním katarrhem, jak dosvědčuje přiložené vysvědčení lékařské A, dle něhož k úplnému pozdravení 4nedělní léčení v lázních Luhačovských neodkladně nutné je.

V N. . ., dne 15. června 1905.

N. N., učitel.

(Rubrum.)

Kolek 1 K. Slavná c. k. zemská školní rado!

V účtě podepsaný žádá, aby dán byl na odpočinek, a odůvodňuje svou žádost následujícím :

A Žadatel podle přiloženého listu křestného A narodil se v N. . . dne . . ., posledně jako nadučitel na čtyřtřídní škole
B—K v N. . . ustanovený, dle příloh B—K slouží definitivně od . . ., tedy úhrnem . . . roků.

L Následkem stáří a častěji se opakující nemoci, jež prokazuje přiložené lékařské vysvědčení L, nemůže v účtě podepsaný na dále konati povinnosti úřadu učitelského, a prosí tudíž, citě neschopnost k další službě v úřadě učitelském, aby dán byl na trvalý odpočinek.

V N. . ., dne 15. července 1904.

N. N., nadučitel.

(Rubrum.)

Kolek. Slavná c. k. okresní školní rado!

V účtě podepsaná vdova po učiteli N. N. prosí

1. o udělení normálního výslužného vdovského v obnosu roč. K . . . ,
2. o příspěvek na vychování nezletilých dítek Anny, Jaroslava a Ludmily,
3. o poukázání úmrtního kvartálu v obnosu . . . K, a
4. o ponechání bytu ve čtvrtletí příštím, po případě o vyplacení přiměřeného bytného, a tyto své žádosti odůvodňuje:
A 1. je žadatelka podle přiloženého křestního listu A v N. . . dne . . .
B narozena, a podle přiloženého úmrtního listu B vdovou po učiteli N. N., kterýž posledně byl na obecné škole v N. ustanoven.
C—D List oddavkový C a vysvědčení D dosvědčují, že od . . . , tedy po . . . roků žila v manželství nerozlučně s chotěm zemřelým,
E—F a manžel byl, jak dosvědčují dekrety E—F a vysvědčení G—K
G—K od . . . , tedy . . . roků nepřetržitě ve službě učitelské činným až do smrti.
L—N 4. Děti z manželství pošlé dle přiložených křestních listů L—N jsou ve stáří: Anna 12, Jaroslav 11 a Ludmila 9 let, tudíž všichni nezaopatření a nezletilí.

V N. . . , dne . . .

N. N., vdova po učiteli.

Rubrum:

Slavné c. k. okresní šk. radě v N. . .

N. N.,
vdova po učiteli v N. . . ,

prosí o udělení vdovské pense,
úmrtního kvartálu, ponechání
bytu a příspěvku na výchov dítek.

Přílohy A—N.

Slavná c. k. okresní školní rado!

V účtě podepsaná prosí o poukázání odbytného v obnosu K
jakožto čtvrtiny ročního služného, kteréž posledně manžel její N. N. požíval, a žádost svou podporuje:

- A 1. Podle křestního listu A je v N. . . . dne narozena, podle
B úmrtního listu B vdovou po N. N., definitivním učiteli dne . . .
v N. . . zemřelého.
- C—D 2. Dle oddavkového listu C a vysvědčení D žila v účtě podepsaná
od . . . , tedy celkem . . . roků v manželství nerozlučném.
- E—F 3. Byl manžel zemřelý podle dekretu E—F od . . . , tedy . . .
roků jako definitivní učitel v úřadě činným.

V N. . . . dne . . . ,

N. N., vdova.

Podepsaný farní úřad a představenstvo obce dosvědčují, že paní N. N.,
vdova po učiteli N. N. s manželem svým od sňatku manželského dne . . .
až do úmrtí manžela dne . . . v manželství nepřerušně žila.

V N. . . .

N. N., farář.

(Pečeť.)

N. N., starosta.

Královně bez poskvrny hříchu dědičného počaté.

Z dětinné úcty věnuje R—j.

Rozhodná odsuzující slova spravedlivého Hospodina dozněla. V okamžiku téměř zbaven propadlý kandidát rajske blaženosti a vyhnan vstříc smutné budoucnosti. Jako bouře zněla v uších Adamových slova: „zlořečená země v díle tvém“, „trní a hloží tobě ploditi bude“, „v potu tváří své jísti budeš chléb, dokavadž se nenavrátíš do země, ze kteréž vzat jsi“.

Jak krátký byl čas jeho blaženosti! Minulé štěstí jak obláček vznášelo se nad ním a trhalo, prchalo — zmizelo. Hrozná přítomnost! Bohem dle slov svůdcových měl býti — hříšníkem, bídným nevděčníkem se stal. Děsná budoucnost! — Ta, která mu měla býti radostí pozemského života stala se jemu družkou bolu.

V zoufalém stavu prarodičů přece paprsek naděje kmitl možného smíření s Bohem. Byla to slova pronesená ku zástupci úlisnosti, šalby, klamu a lži: „Nepřítelství položím mezi tebou a ženou a mezi semenem tvým a semenem jejím, onať potře hlavu tvou a ty úklady činiti budeš patě její.“ Jako strom plný ovoce již potencialně jest obsažen v nepatrném jadérku, jež do země sázíme, tak ve slovech uvedených již předobsažen jako v zárodku celý vykupitelský akt Kristův.

Kdo jest semenem hadovým? Veškero zlo, jehož on stal se původcem, pramenem. Právem nazývá se ten, jenž hadovu škrabošku na se vzal — „otcem lži“. Ženou pak a jejím potomstvem nikterak nelze rozuměti hříšnou pramáť Evu. Vždyť ona uposlechlší svůdce uzavřela s ním přátelství jakož naopak přátelství Boží ztratila. Proto zcela rozumně hledali sv. otcové a nepřímo i sv. Ireneus, Cyprian a Lev jinou ženu, která potře hlavu hadovu. A ženu tu našli v druhé Evě, Panně Marii.

Hle, motiv umělců znázorniti smyslově Pannu Marii. Komu princip zla úklady strojiti měl, nebyl jistě ze společnosti jeho, nýbrž z tábora jiného. Již ve slovech Hospodinových obsažena tedy jako ve plénkách pravda, že ona žena, jež potře hlavu hadovu, nebude z obyčejných, nýbrž že bude velikou výjimkou z obecného pravidla. Vtisknuté znamení vzpoury proti Bohu bylo údělem vyhnaných synů a dcer Eviných a znamení to bylo zároveň odznakem příslušnosti jejich v obec ďablovu.

Z jiné zahrady, vlivu ducha zlého uzavřené, musela tedy vzejíti ta, jež hlavu hadovu potřítí měla. A tak rozum nepředpojatý, pravdě otevřený, instinktivně přichází ku důsledku:

Panna Maria, kteráž jest míněna onou ženou, má-li zničiti moc ďablovu, podvrátiti v semeni svém říši vzpoury proti Bohu, hříchu, nesmí sama poznamenána býti odznakem příslušnosti v říši zla, nesmí sama dotknuta býti hříchem jakýmkoliv ani dědičný nevyjímajíc.

Potvrzením pravdy této jsou slova archanděla Gabriela, pozdravujícího Marii slovy: „Zdravas milosti plná, Pán s Tebou, požehnaná Ty mezi ženami.“ (Luk. 1, 28.)

Kdo může říci o sobě, že má milost? Ten, kdo nemá na sobě hříchu. Vždyť milost a hřích jsou pojmy z nichž jeden vylučuje druhý. Není milosti tam, kde je hřích a nedaří se hříchu tam, kde zkvétá milost. Tato činí člověka Bohu podobným, jsouc zárukou věčného života, onen — hřích — pak duchový obraz Boží ve člověku deformuje, jsa jakoby vpáleným znamením věčné smrti.

Nazývá-li se Maria „milostí plná“ pak jistě u ní nebylo okamžiku, kdy by v milosti nebyla, či jinými slovy nebylo u ní okamžiku, kdy by byla bývala podrobena hříchu. Jen proto vysvětlujeme si další slova andělova „Pán s Tebou“ a „požehnána Ty mezi ženami“. Bůh spojil se s Marií co nejužší, určitě, že z ní vezme druhá Jeho osoba svoji lidskou přirozenost za účelem vykoupení lidstva.

Divně svědčilo by o největší dokonalosti Boží, kdyby Syn Boží měl narodit se z matky hříšné, i kdyby jen hříchem dědičným poskvrněné.

Sporé výroky Písma sv. nehříšnost, neposkvrněnost Marie Panny jednak dokazují (jako právě uvedené), jednak potvrzují a vysvětlují. Jest to zejména věta z „Vešpísně“: „všecka jsi krásná přítelkyně má a poskvrný není na tobě“, již sv. Bernardin a jiní na Pannu Marii vztahují.

Krok za krokem, ale jistě zjednávala si pravda o nehříšnosti a neposkvrnění Bohorodičky přístup do srdcí lidských. Pravdu poznáváme rozumem, ale podivno, někdy i citem. Braňme se jí, ona jako neodbytný přítel znova a znova klepá na bránu duše, zahánějme ji, znova se vrátí.

I pravda tato měla své nepřátele, zvláště ve 12. stol., jichž rozum se přičiň, leč přetrvala všechny. Ovládla mysl sv. Otců, od prvních dob církve, takže hájili ji vytrvale, objasňovali a vysvětlovali. Nazývají Pannu Marii neporušeno u, přečistou, přesvatou; sv. Ambrož dí, že Maria jest „pannou skrze milost všeliké poskvrný hříchu uchráněnou“.¹⁾

Překrásně o neposkvrněnosti Panny Marie učil slavný theolog a filosof sv. Tomáš Aquinský.²⁾ Píše: „Nenašel jsem ženy hříchu dědičného neb skutkového vůbec prosté mimo nejčistší a veškeré chvály nejhodnější Marii Pannu.“ Jinde pak: „Maria nejčistší byla od každé viny vůbec, neboť ani prvotního, ani smrtelného ani všedního hříchu se nikdy nedopustila.“ Dále: „Všichni v Adamu zhřešili vyjímajíc nejblahoslavenější Pannu, jež nižádné úhony hříchu prvotního neměla.“ Na mnoha místech přejímá pak týž svatý za svůj výrok sv. Anselma, že „Panna Maria byla po Bohu všeho hříchu nejprázdnější.“

Přesvědčení jednotlivců stávalo se všeobecným. Ani naše vlast nezůstala v úctě Bohorodičky a ve přesvědčení o její neposkvrněnosti za jinými. Již v 11. neb 12. stol.³⁾ v homiliáři nejmenovaného pražského biskupa stojí výslovně důležitá slova: . . . „jakož slušno a spravedливо bylo, aby ta, jež měla Syna Božího porodit, . . . ode všeliké nečistoty byla prostá a tolikéž svatostí ozdobena.“

Věhlasný rádce a důvěrný přítel „otce vlasti“, Karla IV., první pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic, celý spis napsal pod jménem „Psalterium de Laudibus Beatisimae Virginis“ (Žaltář o chválách nejblahoslavenější Panny) čili „Mariale“. Velmi nadšeně líčí úplnou čistotu Panny Marie, čímž nepřímou i neposkvrněnost její v početí dokazuje. A jelikož on byl pastýřem duchovním lidu českého, není možno si myslet, že by byl stádece sobě svěřené v pravdě té nepoučil.

Jak domácí náš svérázný filosof Tóma ze Štítného o Panně Marii smýšlel, svědčí jeho slova ve „Výkladu na Zdrávas Maria“.⁴⁾ „Dievka svatá prázdna jest byla všelikého hříechu i poškvrnky kteréžkoli v naj-

¹⁾ Compendium theologiae dogmaticae 425. —

²⁾ Dle „Mariologie Arnošta z Pardubic“. — Dr. Ant. Lenz Praha 1887, str. 41.

³⁾ Dr. A. Podlaha v „Časop. katol. duchovenstva“ č. 7.—8. r. 1904 str. 422 a d.

⁴⁾ Dle článku dr. Ant. Podlahy v „Čas. kat. duchovenstva“ r. 1904 str. 476.

menším skutku; netoliko v skutku, ale také i v lehkém slovu; netoliko v slově, ale i v pomýšlení vždy jest zdráva ostala beze vše poskvrny pěstúnstvím Ducha svatého . . .“

A mistr Jan Hus, ač tomuto thematu zvláštní pozornosti nevěnoval, přece nazývá Pannu Marii „čisté lilium, jenž jest květ bílý a vonný“, a jinde praví, že „Panna Maria hříchu z milosti zvláště se vystráhla.“¹⁾

Učení o neposkvrněném Početí Panny Marie neušlo ani církevním sněmům. Již církevní sněm Basilejský ve své 36. schůzi r. 1439. (Comp. theologiae dogmaticae str. 427. Brixinae. Dr. Fr. Egger 1894.) ustanovil, že „názor o neposkvrněném Početí blahoslavené Panny jest zbožný s církevním kultem katolické víry, nepředpojatým rozumem a Písmem sv. shodný, a že se ho všichni katolíci držeti mají“. Leč definice tato nevešla v život, jelikož sněm byl té doby již schismatickým.

Když devatenáctý všeobecný sněm církevní v Tridentě (1545.—1563.) jednal o hříchu dědičném a jeho všeobecnosti (ve schůzi V.), výslovně prohlásil, že „není jeho úmyslem pojmouti do dekretu, v němž o hříchu dědičném se jedná, blahoslavenou neposkvrněnou Pannu Marii, Boží Rodičku“. Sám kardinál Pacecco navrhoval, aby po slovech uvedených přidala se ještě slova: „ačkoliv jest to zbožnou věrou, že ona bez hříchu prvotního byla počata, kdyžtě téhož všichni duchovní, řádové a university jsou mínění.“²⁾ Slova tato však zvláště přidána nebyla, ježto původní návrh dekretu dosti jasně názor sněmu v té věci tlumočil.

Přesvědčení o neposkvrněném Početí Panny Marie jevílo se také záhy již ve skutcích — v oslavě, ve svátcích. Plynef tak z Bully „Solicitududo“ vydané r. 1651, kdež Alexander VII. vykládá, že „svátek a kult Početí blahoslavené Panny dle zbožného mínění se slaví, kteréž za to má, že ona od prvního okamžiku svého bytí bez poskvrny počata byla“. (Dle téže knihy sv. Alfonsa str. 55.) Týž papež dokonce tresty církevními hrozil, kdo by zvyku, slaviti tajemství toto, odporoval nebo jemu překážel.

Vznešený světec, jenž 33 let po skončení tridentského sněmu se narodil, Alfons Maria z Liguori (nar. 1696 v Neapoli, zemřel 1787 v Nocere), jenž dogmatická usnesení sněmu jmenovaného obšírně ve svých spisech vysvětluje, byl neobyčejným ctitelem Panny Neposkvrněné. Jsa o jejím neposkvrněném Početí v duchu přesvědčen, slovem i pérem přesvědčení svému průchod dával, tajemství toto objasňoval a doporučoval. Duchem prorockým jsa veden, předvídal, že pravda o neposkvrněnosti Panny Marie stane se kdysi všeobecným majetkem, duchovním pokladem celé církve. V řeholním kostele jednou každou sobotu kázal o neposkvrněnosti Matky Boží, o jejím početí a zvláštní spolek panen založil, jež přislíbily, že vždy budou ctíti neposkvrněné Početí Panny Marie. Výslovně říkal: „Ačkoliv víra nás nezavazuje (v jeho době), abychom věřili v privilegium a tajemství toto, přece nic jiného nechybí, než výrok církve. Kéž bych jednou dožil se toho dne, kdy je církev článkem víry prohlásí.“³⁾

V jižnějších částech naší říše neposkvrněnému Početí Panny Marie posvětil svoji theologickou činnost slovinský spisovatel a kněz Jan Ludvík Schönleben (1618.—1631.). Většina jeho spisů theologických. latinou sepsaných, jež zachovány jsou v seminární knihnici lublaňské, svědčí o tom, jak přesvědčen byl vzdělaný muž ten o neposkvrněném Početí Panny Marie.

¹⁾ Dle článku dra. Ant. Podlahy v »Čas. kat. duch.« R. 1904.

²⁾ Das heil. Concilium von Trient« v. heil. Alfons Liguori. Něm. vydal M. A. Hugues. Regensburg 1845. str. 53.

³⁾ Duch sv. Alfonsa Marie z Liguori.« Přel. P. Boh. Matějů str. 163. Praha 1904. G. Franci.

Názor jeho jeví se nejvíce ve spisech: „Vera et sincera sententia de Immaculata Conceptione Deiparae Virginis“ (Pravda a bezpečné mínění o Neposkvrněném Početí panenské Bohorodičky) pak v „Palma Virginea“ (Panenská Palma) a spisu „O officiu Neposkvrněného Početí Bohorodičky“.

V prvním ze jmenovaných, věnovaném papeži Klementovi IX. (r. 1667.), projevuje zřejmě nedočkavost, že římská stolice posud pravdu o Neposkvrněné neprohlásila dogmatem a volá k papeži: „kéž uslyšíme hlas s tvého stolce: Panenská Bohorodička jest bez poskvrny!“¹⁾

A druhý spis končí slovy hluboké přesvědčení zračícími: „Kéž definuje (prohlásí za článek víry) Klemens „Panna v (původu) početí čistá!“

Nedočkavost jeho byla přirozena. Byl r. 1647. přítomen dojemné slavnosti věnování pomníku v čest Neposkvrněného Početí císařem Ferdinandem III. ve Vídni a r. 1649. slavnosti zasvěcení vídeňského všeučiliště neposkvrněné Panně. Svět byl o tajemství Neposkvrněné téměř přesvědčen a Řím jakoby toho nepozoroval.

Když se vrátil z Padovy, kdež byl hodnosti doktorské dosahl, a stal se děkanem v Lublani, znovu okolnosti ho téměř pudily na duchovní bojiště za Neposkvrněné Početí. R. 1664. při neustálém postupu Turků proti krajům západním našeho mocnářství utíkal se lid kraňský k Panně Neposkvrněné a slíbil, že vždy určitý den před 8. prosincem budou zachovávatí půst. Totéž učinili Štýrští i Korutanci. A neminul ani rok a Turci žádali za mír. (Poráženi Montecucolim u sv. Gotharda nad Rábou při hranicích Štýrsko-uherských.) „Tak bojuje Maria za nás, když bráníme její cti“ napsal ve spise „Palma Virginea“.

Jiná neméně zajímavá slova, z nichž na extensi přesvědčení v Panně Neposkvrněné souditi lze, zaznamenal v témže spise:

„Moje domovina, vévodství kraňské, není zvláště rozložena a čítá nad 300.000 obyv. A mezi tímto množstvím nenajdeš nikoho (vyjímám-li zlomek jinověrců), jenž by odporoval nauce o Neposkvrněném Početí; všichni, učení i neučení, šlechta i obyčejný lid, muži i ženy, po klášteřích i ve světě, všichni docela všichni se v určitý den před svátkem Neposkvrněného Početí ze záslibu postí a svátek pobožně a slavně slaví.“ — —

Věkové plynuli v moře věčnosti. Pokolení nová a nová střídala se na tváři země. Nové proudy vířily světem, nové myšlenky lidskou duší, ale podivno, vědomí Neposkvrněného Početí nabylo domovského práva v duši lidské, stalo se jejím dědictvím po předcích. Nezbývalo než, aby dědictví to, jež za své přijal celý křesťanský svět (také část orthodoxních protestantů „Die evangelische Allianz“²⁾), nabylo knižním slavnostním záznamem právního významu. — A to stalo se dne 8. prosince 1854.

Ve zvláštní Bulle za přítomnosti 54 kardinálů, 42 arcibiskupů, 92 biskupů, před množstvím kněžstva nižšího, šlechty i zbožných věřících z lidu obyčejného prohlásil papež Pius IX. tajemství o Neposkvrněném Početí za článek víry. „Prohlašujeme, že nauka, která učí, že nejblahoslavenější Panna Maria v prvním okamžiku svého početí zvláštní milostí a výsadou všemohoucího Boha, vzhledem na zásluhu Krista Ježíše, Spasitele pokolení lidského, od veškeré skvrny hříchu prvotního byla uchována, jest Bohem zjevenou a proto ode všech věřících pevně a stále věřena býti má.“

Svět křesťanský přijal prohlášené dogma s radostí a uspokojením. Promluvil náměstek Kristův jako nejvyšší učitel a pastýř jenom to, co dávno cítilo nitro věřícího křesťanstva. Není to tedy dogma z brusů nové,

¹⁾ Dle článku dra. Fr. Ušeničnika: »Schönleben v Brezmadežni«, v čas. »Katoliški Obzornik«. Letnik VIII. Zvezek 4. Ljubljana 1904, odkudž vzaty i citáty Schönl.

²⁾ E. Haeckel: Die Welträthsel — Em. Strauss Bonn. 1904 -- str. 131.

jak často vyčítají nevěrci, nýbrž dogma dávno věřené, církvi hájené, jen že veřejně a slavnostně slovy náměstka Kristova pronesené.

Prohlášení dogmatu toho jest velikým a slavnostním protestem proti nízkomyslnému materialismu, jenž hlodá zákeřně na zdravé podstatě lidské, a zároveň protestem proti mělkému naturalismu, jenž duchovou součást člověka znásilňuje.

Nikoho tedy nepřekvapí, že i slavená věda moderní považovala za svou povinnost, zaujati své stanovisko k dogmatu. Učinila tak v zástupci svém Arnoštu Haeckelovi, professoru na universitě v Jeně. V knize své nazvané „Die Welträthsel“ (Volksausgabe vyd. Strauss, Bonn 1903) ve IV. jeho „theologické části“ tak píše o vznešeném náboženství lásky, jeho ideálních snahách a zvláště o dogmatu Neposkvrněného Početí, že samo peklo může jemu záviděti úspěchu. Proč tak učinil, prozrazuje nejlépe konec jeho knihy, nadepsaný „Das Glaubensbekenntniss der Reinen Vernunft“. Aby „čirý rozum“, kterého bohem svým prohlašuje, povýšil a kult jeho přijatelným učinil, hanobí Božství pravé. Známa a ujetá to cesta všech podlých lidí. Úcty Mariiny a jejího Neposkvrněného Početí však nezničí. Pravá cena dobra objeví se právě ve společnosti zla, krása nejlépe oceni se vedle ohyzdnosti. Slunko-li je mraky dlouho zastíráno, jest tím milejší, potěší kde koho.

Haeckel (a jiní) bojuje proti dogmatům víry, aniž snad sám v zaslepenosti pozoruje, že plave v dogmatismu své vědy, ba sám svoje dogmata staví. Co všechno by musel člověk Haeckelovi věřiti, aby nevěřil!

Všude koukol mezi pšenicí a často v hojném množství.

Půl století překlendulo se za námi od prohlášení dogmatu Neposkvrněného. Tyto dny, 8. prosince, jest padesátý výroční den světové události té. Význam matky v rodině jest všeobecně znám. Jest útočištěm a ochranou chybujících dětí, prostřednicí mezi rozhněvaným otcem a plačícími chybu uznávajícími dětmi. Kult Mariin pozvedl hodnotu a důstojnost ženy ve křesťanstvu. Přece-li v některé i křesťanské rodině a společnosti žena snižována, opovrhována, za nutné zlo jmína, není tam jistě Panna Maria v úctě. Láska k povinnostem, shovívavost a věrnost rodině, spravedlnost a právo společnosti a — zmizí všechny otázky od socialní až po ženskou. —

Ve slavný jubilej tvůj, Neposkvrněná, kéž poznají se chybující a bloudící bratři a v mateřské ochraně Tvé nechť shromáždí se všichni!

Poznámka. Pro nedostatek místa bylo zprávy a j. věci odložiti do budoucího čísla.

„Vychovatelské Listy“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová, učitelka v Brně, na Petrově č. 1.

— Pouze administraci posílá se předplatné. —

Nákladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Príspevky se honorují.

Inserty účtují se levně.